

ОТЧЕТ

за изпълнението на Програма за дейности на НЧ „Проф. д-р Ас. Златаров 1927“ – с. Смилян за 2020 г. (приет с Решение №1/13.02.2021 г на ЧН)

Цел на дейностите на НЧ „Проф. д-р Ас. Златаров 1927“ – с. Смилян през 2020 г. бе утвърждаването на читалищната институция като общностен център не само в културно-просветно отношение, но и в контекста на съвременните изисквания на общността.

Следва да се отбележат няколко специфични фактора, наложили свиване обема на дейностите и на изяви на самодейните художествено-творчески изяви на съставите при читалището:

- ✓ Избухването на пандемията от COVID-19 и пълното преустановяване на групови форми на работа и занимания в два периода – 13 март – 13 юни 2020 г и 27.11.2020-4.01.2021 г
- ✓ Специфичните ограничения за културните институции и практикуването на форми на музикалното, танцовото и театралното изкуство, действащи през почти цялата 2020 г в ситуация на извънредна епидемиологична обстановка
- ✓ В контекста на горните две, силно ограничени възможности за изява на общинско ниво – през 2020 г на територията на община Смолян са отменени всички фестивални и конкурсни събития след 13.03.2020 г
- ✓ Необходимост от адаптиране на част от заложените дейности към формати, позволяващи провеждането им при съобразяване с действащите ограничения, наложени от здравните власти.
- ✓ Редуциран брой на събития и прояви и на участия на читалищни състави в конкурси и събития на национално и международно ниво.

Настоящият отчет следва приоритетите, залегнали в програмата за дейности за 2020 г.

Приоритет 1: Оперирание и управление на Посетителски информационен център при читалището.

Създаденият през 2007 г Посетителски информационен център е важен инструмент за осъществяване на образователни и екологични инициативи на местната общност, както и за осигуряване на адекватна информация за културата, историята, традициите, забележителностите и атракционите в с. Смилян и в района на Горното поречие на р. Арда. Той е единственият целогодишно работещ център за туристическа информация за посетителите в тази туристическа локация, обстоятелство важно поради разположението му на подхода към другите населени места в нейните граници. Предоставянето на информационни услуги е безплатно за туристите и се осъществява от служителите в читалището. Залата за обучения в Посетителски информационен център се превърна в ефективен инструмент за предоставяне на образователни услуги, свързани с екология, биоразнообразие в Родопите и за провеждане на практически образователни ателиета по теми, свързани с българските традиции – направа на мартеници, място за работни срещи и за отбелязване на годишнини свързани със селището и читалището, провеждани при условията, определени от здравните власти.

Центърът запази ролята си на логистичен център за провеждането на двете основни събития в годишния календар на селото – Фестивал на дивите цветя в Родопите през м. юни и Празникът на Смилянския фасул през м. октомври.

Приоритет 2: Опериране и управление на Етнографска сбирка „Смилянски фасул и традиционни родопски терлици“ при читалището.

Разположената на втория етаж в сградата на читалището Етнографска сбирка „Смилянски фасул и традиционни родопски терлици“ се утвърди като един от най-посещаваните туристически обекти в района на Горното поречие на р. Арда наред с пещера „Ухловица“ и НКЦ „Агушеви конаци в с. Могилица“. Тя е и мястото, където гости и посетители на селото получават информация за историята, поминъчните и културните традиции на селището. Ограниченията в условията на пандемия доведоха до драстичен спад в броя на посетителите - през 2020 г. е посетена от 1 254, човека, което е спад от 60% в посещаемостта в сравнение с 2019 г (3 165 човека). Същевременно разходите за оперирането й при спазване на повишените санитарно-хигиенни изисквания и намаления брой едновременно допускани лица в обекта се повишиха. Делът на приходите от информационно образователни беседи, изнесени в нея възлизат на 70 % от реализираните собствени приходи от читалището. За насърчаване посещаемостта периодично публикувахме видеа от етнографската сбирка, представяйки различни акценти, обявявахме дни с безплатен достъп по време на ученическите ваканции, както и на датите на част от националните празници – 3 март, 6 и 22 септември, и на 27 септември – Световен ден на туризма.

Приоритет 3: Библиотечни дейности и инициативи

Читалищната библиотека продължи да предоставя услуги на читателите и в условията на пандемия. Бе създаден механизъм за предварителна заявка на заемни заглавия, даващ възможно за индивидуално посещение за получаване/връщане на заявените/ползваните заглавия. По този начин се гарантира постоянен достъп на читателите до заемна литература.

През годината успяхме да осъществим и не малък брой присъствени библиотечни инициативи, като:

17.01. 75 години от рождението на Д. Дамянов – творческо представяне пред ученици от начален етап в ОУ Смилян;

13.02. 135 години от рождението на проф. д-р Асен Златаров“ - Смолян

18.02. Представяне на драматизация по „Апостолът в премеждие“ от ученици от III клас пред родители в зала 2 на ПИЦ-Смилян;

03.03.-10.06. Освобождението в творчеството на Иван Вазов презентации и викторини по повод 170 години от рождението на Иван Вазов;

23.05. Планираното съвместно с ОУ факелно шествие в условията на пандемия се трансформира в вечерно бдение на светлината на мобилни телефони пред сградата на читалището и аплодисменти на благодарност към лекари и всички медицински работници.

23.05. „Прочети ни откъс от любима книга, ние ще ти я подарим“ – за отбелязване Деня на българската култура и славянската писменост;

6.06. Четем в парка приказки за цветя;

02.07.-25.08 Забавно лято с читалищната библиотека;

През 2020 год. бяха отчислени 2000 заглавия от библиотечния фонд – книги негодни за четене вследствие на увреждане и такива, към които няма потенциал за читателски интерес в бъдеще.

Приоритет 4: Дейности за опазване, представяне и популяризиране на наследството на региона – самостоятелно и в сътрудничество с други читалища от района и страната.

В рамките на този приоритет основните дейности бяха свързани с подготовка и участие на самодейните състави в международни, национални и регионални фолклорни конкурси и събори и организиране на събития, популяризиращи нематериалното наследство на региона:

- Международен фолклорен фестивал „Приморска перла“ – Китен и Царево – през м. септември, от който Групата за изворен фолклор се завърна с III-то място. Тук е мястото да благодарим за подкрепата на Община Смолян, която пое транспортните разходи за участието на самодейните състави;
- За втора поредна година реализирахме творчески обмен между самодейните творчески състави в Смилян и тези при НЧ „Изгрев1921“ – с. Мезек през м. февруари 2020 г.
- Гергьовден в Смилян с описания на специалните обредни хлябове и пити, приготвяни за този ден и специфичната им украса в допълнение на интересните факти за местни изворни води , в онлайн формат. Като социално отговорна организация, реализирахме тази инициатива дистанционно, почистихме чешмите и водните корита в местността „Дупка” и ги дезинфекцирахме ден преди празника и в поредица публикации на страницата ни във ФБ призовахме жители и гости на Смилян да спазват мерките за безопасност и социална дистанция при посещение на лековите изворчета източно от селото в деня на празника.
- Като част от VIII издание на Фестивала на дивите цветя в Родопите:
  - ✓ Фото-тур за разпознаване и заснемане на лечебни растения в Родопите;
  - ✓ организирахме в партньорство с Клуб „Хоро“ при НЧ „Орфееви гори 1870“-Смолян за 8-ми пореден път провеждане на ритуала „Еньовденска магия“;
  - ✓ съвместно с Българска фондация за биоразнообразие организирахме „Традиционна кухня от Смилян“ – кулинарно ателие, за представяне на традиционни обредни храни;
- онлайн-конкурс за разказвачи на родопски диалект през м. юни, като част от VIII издание на ФС „Изворен глас“ – с. Смилян;
- Етнографски проучвания „Сватбени обичаи при българите-мюсюлмани“- интервюта с местни жители (60+)
- Популяризиране на живите традиции в селата от региона чрез постоянно експониране на фото-изложба „Села: памет и живи традиции във фотообектива“, в Посетителски информационен център при читалището.
- XVIII издание на Празника на Смилянския фасул тази година също премина под знака на социалната дистанция. Въпреки отмяната му, за да запази духа на празника жив, читалището организира и проведе конкурса „Най-оригинално пано от Смилянски фасул“. Изненадващо, в условията на пандемия конкурсът се превърна в национален като география на местата от които ни бяха изпратени 47 пана – освен от участници от селищата в Община Смолян, бяха изпратени пана от София, Перник, Видин, Габрово, Варна, Велинград – общо 47, които бяха подредени в зала 2 на ПИЦ, където гости и жители на селото можеха да ги разгледат до края на м. ноември 2020;
- Денят на народните будители отбелязахме на 3 ноември със съвместна инициатива с училището, в рамките на която Веселина Бабаджанкова, пазителка на живия родопски диалект, разказа за празника Димитровден и защо той е толкова значим в Родопите в миналото, а участниците от клуб „Задявки“ представиха на открита сцена в двора на училището скетчове на родопски диалект.

Приоритет 5: Неформално образование и обучение:

1. Учреденият през 2018 г. Клуб „Задявки” към читалището, чиято дейност е насочена към запазване и представяне на автентичния родопски диалект посредством занимания с деца за натрупване на лексикален запас на родопски диалект от участниците, подготовката и представянето на скетчове на родопски диалект, продължи да провежда занятия. През януари и февруари записахме видеа, с които

да улесним желаещите да изучават диалекта, под формата на видео-уроци, които са достъпни в страницата на читалището в социалната мрежа Facebook

2. И през 2020 продължихме да бъдем доставчик на образователни услуги в извънучилищна среда по договори с ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ –с. Смилян:

- Клуб „Фантастичен свят“ Договор 2019/2020 - организиране и провеждане на занимания по интереси „ФАНТАСТИЧЕН СВЯТ“, в тематична област“ Технологии, подобласт „Развитие на въображението – моделиране, творчество, игра и памет“ с „Твоят час“ на МОН;
- Партньорство по НП „Осигуряване на съвременна образователна среда“, „Библиотеките – съвременна образователна среда“ 2020/2021 с ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“- Смилян.

3. Запознаването с българските традиции и живо културно наследство продължихме да правим чрез:

- Разучаване на български народни танци и хора в двете възрастови групи при „Клуб „Хоро-Смиляна“
- Развиване на репертоара на Групата за изворен певчески фолклор при читалището

Постъпили дарения на печати на съществували в миналото дружества в Смилян станаха причина за краеведски проучвания на читалищни членове в Държавен архив-Смолян, които през 2021 предстои да бъдат завършени и представени.

Приоритет 6: Социално предприемачество, подкрепа за общностни инициативи и уязвими членове на общността .

И през 2019 г читалището продължи да реализира информационни и обучителни инициативи в партньорство с „Примола ООД“ – Смилян в подкрепа на местни земеделски производители, по теми свързани с регистрация на площи и животни за директни плащания, грижа за овощните насаждения, сертификация на био-продукти, Регламент на ЕО за „Планински продукт“.

През м. февруари съвместно с новоучредения Кооператив на производителите на Смилянски фасул и с подкрепата на представители на Институт по ботаника и етнография при БАН и SlowFood-България разработихме два документа, необходими за кандидатстването за регистриране на географско означение за смилянския фасул - технологична карта за производство на Смилянски фасул и Процедура по верификация на площите и реколтата. За съжаление, обявеното през м. март извънредно положение и запазилите се ограничения за групови събирания над 15 човека възпрепятстваха обсъждането на двата документа с производители от селищата в регистрирания географски район на производството му. Това все пак ще е основна задача на Кооператива на производителите на Смилянски фасул.

Работата на читалището за популяризиране на традиционни местни продукти и храни от района на Горното поречие на р. Арда доведе през м. юли в района Фондация „LocalFood.BG”, един от двигателите на развитие на пазарите за фермерски продукти и традиционни храни в българските градове, с които отново се срещнахме през ноември 2020, за да идентифицираме продукти и храни с потенциал за предлагане на фермерските пазари. Работата в това направление ще продължи и през 2021 г.

Световната година на растителното здраве отбелязахме с информационни срещи със земеделски производители, посветени на превенция и борба с болести и вредители по картофите и фасула.

Ограниченията в условията на пандемия попречиха да реализираме другата инициатива – образователна кампания с подрастващи, посветена на здравето на гората и опазването на дивите растения, планирана съвместно с ЮЦДГП.

През годината подкрепихме инициативата на родители, баби и дядовци за изграждането на нова детска площадка в източната част на селото.

Стартиралата през м. декември 2019 година благотворителна кампания „Да помогнем на Радина и Денислав от Смилян“ за набиране на средства за лечението на две деца от Смилян в чужбина, през 2020 се разви и стана постоянна.

- през януари организирахме турнир по тенис на маса съвместно с ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ и СКТП „Орфей“ – Смолян с над 60 участника, сред които републикански шампиони в различни възрастови групи;
- през февруари изработване на мартеници и пролетни картички от деца и родители за благотворителни разпродажби, а през март 2020 г – благотворителен кулинарен конкурс на открито на 7 март под надслов „Празник за всяка жена“;
- Сдружението на българите в Нидерландия също посвети своята 1-во мартенски базар в Хага на каузата в подкрепа на Радина и Денислав
- Търговски обекти в селото и в гр. Смолян станаха потоянни партньори за набиране на средства за лечението на децата;
- Посланици на каузата се оказа, че намираме в цялата страна и през цялата година хора, организации и предприятия даряваха средства за лечението им. Към 31.12.2020 год. събраните средства от кампанията надхвърлиха 28 000 лв.

Кампанията показва, че хората от общността и извън нея разпознават читалището като общностен център, към който могат да се обръщат за решаване на проблеми, да предлагат решения и да получат подкрепа при тяхното реализиране. Кредитът на доверие, който получихме във връзка с тази кампания е безпрецедентен и се дължи на широките партньорства, в които работихме, за да я реализираме (кметство, училище, община, спортни организации, бизнес) и на високата прозрачност/публичност във всеки етап от провеждането ѝ.

„Доброто е заразно“ – по този начин най-кратко формулираме ефекта от провеждането на горната кампания. Което е по-важно – тя стана причина хората да са по-чувствителни към нуждата от подкрепа за уязвими семейства от общността и неформални групи от общността да организират 4 по-малки-кампании за подпомагане на уязвими членове на общността.

ДРУГИ ДЕЙНОСТИ:

Организационни дейности:

През 2020 г. Читалищното настоятелство проведе 4 заседания и отчетно общо събрание през м. юни, заради действащите ограничения в условията на извънредно положение в периода 23.03-13.05.2020 г.

Ремонтни дейности на сградния фонд:

Демонтирано изгнило дюшеме на сцена в зрителски салон, направа на кофраж и изливане на бетонова основа за сцената;

Изкърпване на таван и стени, шпакловка и цялостно боядисване на читалнята на читалищна библиотека;

Полагане на бетонова замазка в помещение на бивш КВК.

Общо средствата инвестирани в поддръжка и подобрения на сградата на читалището, в т.ч. средства за материали за ремонти - 5479,31 лв.

Привлечени средства:

От културно-просветна дейност – 1116,00 лв

Дарени книги -1353, 92 лв.

2020 г ни изправи пред сериозни предизвикателства по отношение реализирането на традиционните за читалището дейности и на изпълнението на заложените в Програмата за работа дейности. Същевременно намаления обем дейности ни позволи да инвестираме средства в ремонтни дейности на сцена и библиотека и показа, че в следващите години ще е необходима инвестиция в технологични ресурси – компютри, сървър, камери, които да направят възможно изпълнението на дейностите дистанционно и в реално време. Ще продължим да търсим решения на предизвикателствата и през 2021 г., разчитайки на подкрепата на членовете, партньорите и съмишлениците ни.

с. Смилян,

Изготвил: .....

02.02.2021 г.

Илия Годев, Секретар